

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. כל הבה מיהבה ... כל אשקויי אשקיינ לאו כלום ... והלכתא אינה מקודשת.....1
- ב. והלכתא שיראי לא צריכי שומא.....2
- ג. והלכתא כר"א.....3
- ד. והלכתא כרבא אמר רב נחמן.....3
- ה. בשטר כיצד כתב לו על הנזיר או על החרס אף על פי שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת.....4
- ו. יציאה בעינן לשמה.....6
- ז. אף הוייה בעינן לשמה ... הוייה ליציאה מקשינן דאמר קרא ויצאה והיתה ... כתבו לשמה ושלא מדעתה.....7
- ח. אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן ... שטרי פסיקתא ... כמה אתה נותן לבנדך כך וכך לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה.....8
- ט. באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולן בסקילה.....10
- י. קידושין המסורין לביאה.....11

דף ט.

א. כל הבה מיהבה ... כל אשקויי אשקיינ לאו כלום ...

והלכתא אינה מקודשת

היו לו¹ מיני כלים או מיני מאכל או שאר כל דבר, ובאת אשה ואמרה לו תן לי מעט מאלו, ואמר לה אם אתן לך תהי' מקודשת לי ואמרה הן, ונתן לה הרי זו. מקודשת. ואם שתקה י"א² שאינה מקודשת, וי"א שהרי היא מקודשת³.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כמ"י

² ולא אמרינן דשתיקה מהני רק באמר לה פעם שנית בשעת נתינה הרי את מקודשת וקבלה בשתיקה כדלהלן, אבל אם שאל אותה אם אתן לך תהיה מקודשת והיא שתק' וקבלה אין זה כחודאה, דהא הוא לא אמר רק דרך שאלה והיא שתקה וסמכה על דבריה הראשונים שאמרה תן לי בלא קדושין וכן הוא בד"מ ובב"ח ודלא כב"י. ח"מ שם יט

³ ט"ז שם יד דלא כד"מ שם וכן בב"ש כג

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אבל אם אמרה לו הן, אלא אמרה נתן תתן, או תן לי, או השלך לי, או דברים שעניינם כאלו, הרי זה כאילו אמרה לא תשחק עמי בדברים אלו, אלא תן לי בלבד, ואינה מקודשת, שהרי גלתה דעתה שאינה רוצה להתקדש.

וכן אם היה שותה יין ובאה ואמרה תן לי כוס אחד, ואמר לה אם אתן לך הרי את מקודשת לי בו ואמרה השקני השקות או תן או השקה אינה מקודשת, שאין דברים אלו נראין אלא כאילו אמרה השקני לבר ולא תשחק עמי בדבר אחר.

ואם⁴ בשעה שנותרו לה אמר הרי את מקודשת לי וקבלה, מקודשת, וי"א⁵ שאינה מקודשת, על כן אין כאן קידושי ודאי אלא ספק ולחומרא.

ואם לא⁶ קבלה בשתיקה, רק חזרה ואמרה תן לי או השלך וכיוצא בזה, אינה מקודשת. וכל זה מיירי דוקא שהתחילה היא לומר תן לי מעט כו', אבל אם התחיל הוא לדבר ולומר אם אתן לך תתקדשי לי ואמרה לו⁷ תן וקבלה ממנו הרי זו ספק מקודשת, שמא באמת אמרה כיון שהוא התחיל עמה, ענתה על דבריו באמת.

אבל אם אמרה הן, או שתקה הרי זו מקודשת⁸.

ב. והלכתא שיראי לא צריכי שומא

כבר התבאר לעיל דף ז': שלמרות שקבלו חכמים שאין מקדשין אשה בפחות משה פרומה⁹, כמו שהתבאר לעיל דף ב. אולם אם קדשה בחפץ סתם, אין צריכין לשום אותו תחלה אם הוא שוה פרומה אם לא, אלא אם רואין ששוה

⁴ שו"ע ורמ"א שם, וזו דעת הרא"ש

⁵ הרשב"א ס"ל אינה מקודשת. שאפילו לא אמרה איהי מעיקרא מידי כיון דהוא א"ל בלשון שאלה יחבינא לך מקודשת לי ואיהי לא אהדרי' ליה אין מקדשנא לך אלא א"ל הב או הב מהבא אפילו חזר ואמר לה הרי את מקודשת לי בזה לא מהני דעיקר טעמא דאינה מקודשת היינו משום דכיון דבלשון שאלה קא"ל, על כן אין כאן קידושי ודאי אלא ספק ולחומרא דהא ספק איסור דאורייתא יש כאן ותמהתי על רמ"א שפסק לחקל בזה. ט"ז שם טו וכן בב"ש טז

⁶ ט"ז שם טז, ובאר היטב יז

⁷ ברמ"א ולבוש כתבו ואמרה לו בלשון צחוק ועיין ח"מ כא שהקשה הא סתמ' אסיקנא בגמרא כל שאמרה ליה הבא מיהבא לאו כלום הוא וכן הבא בלחוד אינה מקודשת רק שנסתפק הר"ן אי דוקא כשהתחילה היא או אפילו בהתחילה הוא ולא הוזכר בדברי הר"ן שהשיב' בלשון שחוק ולא ידעתי לשון שחוק זה מה טיבו אדרבה משמעות לשון זה אל תשחק עמי בדבר אחר רק תן.

⁸ ט"ז שם יז וב"ש יז

⁹ שו"ע ונו"כ שם א

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

פרוטה אחר שקידש בו מקודשת, שמן הסתם גם היא סמכה דעתה מתחלה שאין בו פחות משהו פרוטה ומקניא נפשה בשעת הקידושין.

ולא עוד אלא אפילו אם אמר לה התקדשי לי בחפץ זה¹⁰, בשישה חמשים זוז ונמלה, ולא שמו אותו תחלה, אם נמצא אחר כך שישה חמשים זוז אמרינן דסמכה דעתה מתחלה ומקודשת משעת נתינה¹¹. אולם אם לא נמצא שישה חמשים זוז אינה מקודשת, שהרי לא נתרצית זו להתקדש בפחות מחמשים זוז שאמר¹².

ג. והלכתא כר"א

כבר התבאר לעיל דף ח. שהלכה המקדש אשה¹³ ואמר לה הרי את מקודשת לי במאה דינרים ונתן לה אפילו דינר אחד וקבלתו, הרי זו מקודשת מיד והוא ישלים לה השאר¹⁴, שזה כמו שאמר הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת שאתן לך מאתים זוז שהיא מקודשת לו מעכשיו¹⁵, שכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי.

ד. והלכתא כרבא אמר רב נחמן

¹⁰ ששומתו ידוע קצת ואין רגילות לטעות בו כל כך כגון מלבושים וכיוצא בהן. כמו שיבואר להלן דף ט"ז בעזרי"ת.

¹¹ ח"מ שם א

¹² לבוש שם. כ' בס' קה"י וז"ל מדלא חילקו הפוסקים משמע דאם אינו שוה נ' זוז אפילו אם פחות משיעור אונאה אינה מקודשת כיון דאמר בנ' זוז אמרי' דלא מקני' נפשי' בפחות מסך זה דבהקנאה דידה לא שייך מחילה אפי' בפחות משיעור אונאה כמו אם אמר במנה זה ונמצא חסר דינר דבטלין הקדושין. ואם נמצא שהחפץ שוה הרבה יותר כגון שאמר המקד' בשוה נ' זוז ונמצא ששוה מאה נראה דהחפץ שלה וא"צ להחזיר הדמים דבזה שייך ג"כ לומר כדאמרי' בח"מ סימן רכ"ז ס"כ בחליפין שזה רוצה במחט יותר משריון ומבואר שם בסמ"ע דאפי' שמו אותו בתחלה ה"נ שייך לומר שזה רוצה באשה יותר מן החפץ עכ"ל ועיין בס' שערי' פ"ד מה"א דין י"ט בענין אם נמצא אח"כ שאינו שוה נ' זוז אי אינה מקודשת כלל או מקודשת עכ"פ מספק שמא שוה במקום אחר ע"ש. פתחי תשובה שם ג

¹³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כט ז

¹⁴ כל' ואם לא ישלים אינה מקודשת כמו שאמר ע"מ ומיהו לקמן בס' ל"ח סעיף ג' כתב דיש חולקין דגם בע"מ צריך תנאי כפול. ח"מ שם יא. אבל בב"ש יב כתב ואם לא נתן השאר בטילים הקדושין אף על גב דלא הזכיר שום תנאי הוי כאלו התנה תנאי וכפל כ"כ הרא"ש ור"י ואישתמטא לח"מ. ועיין אבני מילואים שם יד אמנם למעמא דהרא"ש לא ירדנו דאמאי הוי כאילו התנה תנאי כפול יותר משאר תנאים דבעי כפילא. והביא מהרשב"א דמפי עדיף כי לא אדכר תנאי מפורש אלא שמעשיו מוכיחין עליו ממי שיזכיר תנאי שלא כדרך תנאי שבכתוב כמו שאנו עתידין לכתוב בשם רבותינו בעלי התוס' עכ"ל. וזה נראה טעמא דהרא"ש דס"ל לחלק בין גילוי דעת ובין היבא דהזכיר תנאי ולא כפל וכ"כ באשר"י פ' מי שאחז, ועיי"ש שהאריך לבוש שם וט"ז יב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

וכן התבאר שם עוד שאמר לה¹⁶ התקדשי לי בדינר, ונתן לה משכון עד שיתן הדינר אינה מקודשת, שמנה אין כאן משכון אין כאן, כלומר המנה אינו בכאן¹⁷, גם גוף המשכון לא קנתה אלא שעבוד יש לה עליו, ודבר שאין בו ממש הוא ובמה תתקדש.

וכל שכן אם נתן לה שטר על הדינר¹⁸ אפילו בקבול קנין שאינה מקודשת שלא קבלה מיניה דבר שיש בו ממש, ויש חוששים לקידושין¹⁹.

אבל אם אומר לה התקדשי לי בדינר והרי לך משכון עליו, ותזכה בגוף המשכון²⁰ נגד דינר זה הרי זו מקודשת²¹.

ה. בשטר כיצד כתב לו על הנזיר או על החרס אף על פי שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת

כבר התבאר שאשה מתקדשת בשטר²². כיצד, כותב לה על הנזיר, אף על פי שאין בו שוה פרוטה, – הרי את מקודשת לי – או אחד משאר לשונות הקידושין הנזכרים, ונתנו לה בפני עדים. ואומר הרי זה לקדושך²³.

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם ו

¹⁷ ופירש הרמב"ן ורשב"א מנה אשר מקדש אותה אין כאן אלא אגוד אצלו תו לא מהני המשכון גם שאר חיובים לא מהני כיון שהקדושין אגוד אצלו אבל הראב"ד פירש מנה אין כאן דאינו מחויב ליתן המנה לכן אין משכון חל אבל אם מתחייב את עצמו ליתן מנה יש משכון.

¹⁸ רמ"א שם

¹⁹ הרב העתיק זה מדברי המ"מ שכ"כ בשם הרשב"א והרמב"ן, ולדעתי נראה שדין זה אינו מוסכם דהרמב"ן למעמיה אוזיל שכתב הר"ן בשמו דאף דאמר לה קני משכון בשעבוד מנה דנהי דקניא ליה משכון להחוא שעבודא אינה מקודש' דכל כסף קדושין דאגיד גבי בעל לאו קידושין הם ע"כ ס"ל להרמב"ן ג"כ אם נתן לה שטר על הדינר דאינה מקודש' ממעם דעדיין אגיד אצל בעל. אבל הראב"ד ס"ל היכא שנתן לה משכון וא"ל קני במשכון זה שעבוד מנה והתקדשי לי דמקודש' ה"ה נמי היכא דנתחייב לה מנה בקנין וא"ל התקדשי לי בו דמקודש' דלא גרע מחוב דאחרים דמקודש' אי לאו משום חשש דלא סמכה דעתה משום דיראה דילמא מחיל ליה וגבי חוב דידיו לא שייך זה וכמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן ע"כ נראה בנתן לה שטר על הדינר הוי ספק קידושין ועוד חוששין שמא הנזיר ש"פ. ח"מ שם ח וכו"כ בב"ש י

²⁰ ואם לא אמר תזכה נראה לשיטתו תוס' מ"ש בשם ר"ח מהני לענין מתנה ולא לענין קידושין ולדעת הסמ"ג והרא"ש אפילו במתנה לא מהני אם לא אמר תזכה בגוף המשכון אלא אמר אל תחזור לי עד שאתן לך כך וכך. ב"ש שם יא

²¹ עיין בתוספו' בקידושין דף ח' ד"ה מנה אין כאן שכתבו בשם ר"ח דאם אמר אדם לחבירו אתן לך מנה במתנה והניח לו משכון עליה ואמר אל תחזור לי המשכון עד שאתן לך המנה דאז ודאי יכול לעכב המשכון עד שיתן לו המנה ונראה דגם בקדושין כן וא"צ שיאמר תזכה בגוף המשכון. ח"מ שם ט אולם עיין בב"ש שם יא לכאורה שהרמב"ן והרשב"א נראה לשיטתם לא הוי קדושין כיון דגוף הקדושין אגוד אצלו.

²² שו"ע ונו"כ שם לב א ג

²³ ואין צריך לומר הרי את מקודשת לי. ב"ש שם ג

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ואם היא קטנה או נערה ומקדשה בשטר ע"י אביה, כותב בתך מקודשת לי.
וכבר התבאר במסכת גיטין דף פו. שאם העדים חתומים בו ולא מסרו בפני עדים אלא בינו לבינה²⁴, י"א²⁵ שהרי זה כשר. וי"א²⁶ שאם נודע שניתן לה בלא עדי מסירה, אף על פי שעדים חתומים בו, פסול²⁷. ומיהו כשרואין אותו חתום, תולין שבודאי נמסר בעדי מסירה.

וכבר התבאר במסכת גיטין דף יט. שכותבין²⁸ אפילו על דבר שיכול להזדייף, ואין חוששים שמא היה בו תנאי ונמחק והוא שיתנו לה בעידי מסירה, דקי"ל עידי מסירה כרתי, וכיון שנתנו לה בפניהם והם רואים שכתוב כהלכתו בשעת נתינה, הרי זה שטר כשר אף ע"ג שיכול להזדייף אחר כך, אבל אם הוא כתוב על דבר שאינו יכול להזדייף מקודשת על פי עידי חתימה, שאין עדים חותמין על השטר אלא מפני תיקון זה שיכירו חתימתן אפילו לזמן מרובה אחר החתימה הם עצמם או אחרים.

²⁴ שגם ושטר קידושין שוין ח"מ וב"ש שם ב ודינו בשו"ע ונו"כ קלג א

²⁵ שיטת האלפסי (גיטין מז, ב מדהרי"ף שם) וכפי מה שכתב הר"ן [שם ד"ה והיינו] בכוונתו דגם עדי חתימה מהני מצד דהוי גם כן כמו עדי מסירה כיון דיוצא מתחת ידה עיין שם, אם כן לפי זה בוודאי בשטרות אף לשיטת המחבר דפסק הלכה כרבי אלעזר בשטרות דמכל מקום מהני עדי חתימה גם כן. ולדינא כיון דהמחבר הביא דעה ראשונה בסתם דעדי חתימה סגי אף בלא עדי מסירה אף אליבא דרבי אלעזר, ודעה שנייה הובא שם בשם יש אומרים, על כן וודאי לדינא העיקר כהסוברים דעדי חתימה סגי אף בגיטין וכל שכן בשטרות אליבא דר"א ולכן לא אישתמיט שום פוסק לומר דצריכים עדי מסירה גם כן ולעשות מזה ספיקא דדינא, ולכן ברור ופשוט דבעדי חתימה אין צריך עדי מסירה כלל. ועיין בש"ך (סי' מ"ב ס"ק ב') שהביא דברי התוס' דגיטין (דף ד' ע"א ודף י' ע"ב) ועיין נחל יצחק חושן משפט סימן נא סעיף ז אות ב

²⁶ הרא"ש [שם פ"ט סי' ז] אם כן יש לומר דהוא הדין בשטרות לא מהני עדי חתימה בלא עדי מסירה. והנה הרא"ש בגיטין (פ"ט סי' ז) כתב בזה"ל וכן הילכתא בין בשטרי מכר ומתנה ובין בשטרי הלואות בעינן עדי מסירה, והקרבן נתנאל שם (ס"ק מ"ג [לפנינו: אות ש]) כתב להוכיח דבשטרות לא בעינן עדי מסירה אם היה עדי חתימה וכמו שכתבו התוס' (לעיל דף ד' ע"א ד"ה דקיימא לן הלכה כרבי אלעזר בגיטין כו' בסוף הדיבור) דלענין ממון דמהני הודאת בעל דין סגי בעדי חתימה כו', וגם לא הזכיר בשום פוסק בשם הרא"ש דבעינן עדי מסירה ומעות סופר הוא ברא"ש וצ"ל ובין בשטרי הלואות מהני עדי מסירה דלא כתפארת שמואל ע"כ לשוננו, וכן כתב התפארת שמואל שם (ס"ק ח' [לפנינו: אות ג]) לדינא דבשטרות סגי בעדי חתימה לבד. אך בהרא"ש ב"ב (פ"י סי' ז) כתב שם דלרבי אלעזר שטר הבא לפנינו ועדים חתומים בו אף על פי שאין אנו יודעין שנמסר בפניהם אלא שאנו תולין כיון ששניהם חתומין עליו גם נמסר בפניהם עכ"ל הרא"ש, הרי דחזינו דסבירא ליה להרא"ש דלרבי אלעזר גם בשטרות אם לא היה רק עדי חתימה דלא מהני אם ידוע דלא היה עדי מסירה שם, הרי הוא דלא כהקרבן נתנאל והתפארת שמואל בשיטת הרא"ש.

²⁷ הנה בתו' ובהרא"ש ומרד' מבואר הגט בטל בלא עדי מסירה כי עדי חתימה לא מהני כלום בלא עדי מסירה וב"ב בש"ג דף תר"ג אלא שפוסל לכהונה דיש לגזור אטו גט כשר אלא הרמב"ם כ"כ בשם הגאונים דפסול ולא תצא כמ"ש בפ"י וכ"כ הר"ן פ' השולח בשם הגאונים ולמעשה צריך עיון. ב"ש שם ג, ובט"ז ב שם כתב שאינו פסול אלא מדרבנן דלא כרא"ש.

²⁸ שו"ע ונו"כ שם קכד ב וקידושין וגיטין דין א' להם דאיתקש הויה ליציאה וסמך כאן על דיני גט המבוארים שם. ח"מ וב"ש לב א

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ואלו הן הדברים שיכולין להזדייף, נייר מחוק²⁹, דפתרא, כלומר עור שאינו מעובד כל צרכו, וחרס, ועלין, ויד העבד, וקרן של פרה³⁰. וכשכותבין עליהן שטר צריך למוסרו לה בפני עידי מסירה. וכשכותב אותו על יד של עבד או קרן של פרה צריך ליתן ולמסור לה בפירוש העבד כולו או הפרה כולה, ולא יחתוך יד של עבד או קרנה של פרה אחר הכתיבה ויתנו לה³¹.

דף ט:

ו. יציאה בעינין לשמה

כבר התבאר במסכת גיטין דף כ. ודף כד. שצריך³² שתהיה כתיבתו וחתירתו של גט לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת³³, דכתיב (דברים כד פסוק א) וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיִּתָּהּ, ודרשו בו חז"ל שבא ללמד שצריך לכותבו לשמה. וכיון שהקפיד הכתוב לכותבו לשם האשה המתגרשת אמרו חז"ל שהוא הדין שצריך לכותבו גם לשם האיש המגרש, דמאי שנא. ועוד וכתב הוא בעצמו משמע, וכשהוא כותבו הרי ודאי הוא כותבו לשם עצמו שיגרש בו את אשתו, וא"כ גם כשכותבו אחר צריך שיהא בשליחותו דשלוהו כמותו.

וצריך לכותבו כדי שיגרש בו המשלח את אשתו וזהו לשמו, ואם לא כתבו לשמה אינו גט³⁴, כיצד, סופר שכתב גט ללמד בו לתלמידיו³⁵, או להתלמד

²⁹ עיין ב"י דבבבא ועדיו על המחק כשר לכ"ע בלא עידי מסיר' שאם ידוע שנמחק פ"א במקום כתיבת הגט והעדים תו אין חשש שימחק דהא ניכר בין נמחק פ"א לבין אם נמחק ב"פ כן ס"ל לתוס' והראש זולת רש"י והעיסור דסברי דאף בזה צריך עידי מסירה. ח"מ ג, ב"ש ד

³⁰ לא מיקרי כותב על דבר מחובר מאחר שנותן לה העבד והפרה ועיין בב"ח שכתב מאי שנא דגבי שחיטה שן וצפורן מחובר בב"ח נקרא מחובר דהתם שלא שייך ליתן כל העבד והפרה ועיין בב"י אם צריך ליתן לה בפ"י העבד והפרה או אם נתן בסתם ממילא הכל שלה עוד כתב שאין העבד צ"ל כפות. כיון דגט כתוב עליו הוי כאלו נתן לה קלף גדול, ח"מ שם ד, ב"ש ו. ואם חקק הגט על יד האשה אינה מגורשת דלא נתן לה כלום. ב"ש שם ה מהד"מ

³¹ , דהו"ל מחוסר קציצה בין כתיבה לנתינה שהוא פסול מן התורה כדילפינן לעיל מונתן בידה.

³² שו"ע ונו"ב אבעה"ז קלא א

³³ הנהגת יד אפרי' ואפילו כתבו לשם נכרית פסול אף על גב דלאו מינה לא מחריב בה מ"מ לא עדיף מסתמא דפסול. כן הוא בש"ס ריש זבחי' ע"ש. פ"ת שם ר

³⁴ ואין פוסל אפי' לכהונה כמ"ש ר"פ כל הגט וברמב"ם פ"ג א"כ אין קידושין של אחר תופסי' בה ואם כתב הכל לשמה והרי את מותרת כתב שלא לשמה יש לחוש לומר' אם קדשה אחר הואיל בטופסי גיטין הראשונים לא היה כתב והרי את מותרת וכו' כמ"ש בתוס' דף כ"ו כן כתב הב"י בסימן קכ"ג

³⁵ וסופר שכתב טופסי גיטין ואח"כ גירש בגט זה יש בו ארבע דעות. הרמב"ם מתיר לכתחלה, ולהרא"ש אסור לכתחלה ואם כבר נכתב מותר לגרש בו, ולה"ג והרשב"א פסול ואם נישאת לא תצא, ולהרמב"ן אם נישאת תצא, המחבר השמיט הדין אם הסופר רשאי להזמין טופסי גיטין ונ"מ לדינא, והנה הרמב"ם מתיר להסופר

הלכות הדרה היומי

מסכת קידושין

בו, ובא אחד ומצא שם שנכתב בגט זה הוא כשמו ושם האשה כשם אשתו ושם העיר כשם עירו, ומצאו אפילו בו ביום שנכתב שאינו מוקדם ונטלו וגירש בו אינו גט, שהרי לא נכתב לשם גירושין כלל.

ז. אף הוייה בעינן לשמה... הוייה ליציאה מקשינן דאמר קרא ויצאה והיתה... כתבו לשמה ושלל מדעתה

שטר קידושין צריך³⁶ לכתוב אותו לשם האשה המתקדשת³⁷, וצריך לכתוב שם עירו ושם עירה³⁸, כמו בגט ואם כתבו שלא לשמה אינה מקודשת כמו בגט, דאיתקש הוייה ליציאה.

ואינו כותבו אלא לדעתה, אף על גב שבגט לא בעינן מדעתה, ואם לא כתב מדעתה³⁹ נחלקו בגמ' י"א שאינה מקודשת⁴⁰ וי"א שמקודשת⁴¹, ולא איתברר

שיזמן מופסי גיטין ורוב הפוסקי' חולקי' עליו אף למאן דס"ל אם כתבו חש"ו המופס כשר ל"ד לשם דכתיבת חש"ו לא שכיח אבל כתיבת הסופר שכיח איכא למיחש שיכתוב גם התורף, ובזה פליגי לרמב"ן והרמ"ה אם ניתן לה גט כזה לא תנשא בו, ולהרא"ש אם כבר כתב מותר לגרש בו וה"ג והרשב"א פוסלי' גט כזה נראה דס"ל נמי לרמב"ן דלא תנשא בו אבל לא תצא דלא גרע משאר פסולי דרבנן דק"ל דלא תצא ובס"י קב"ג הביא הרב רמ"א דעת ר"י הפוסל בכתיבת חש"ו המופס לפי זה ה"ה כאן אם כתב המופס שלא לשמה פסול. ב"ש שם ב

³⁶ שו"ע ונו"כ שם לב א

³⁷ כתב הריטב"א [קידושין ט, א] ז"ל ולענין שמו ושמה איכא מ"ד כיון דהוי' ליציאה איתקוש בעינן שמו ושמה דשמו ושמה בגט לאו מתקנת ר"ג היא אלא מדאורייתא דבעינן ספר כריתות שיהי' מוכח מתוכו שהוא עושה כריתות וכיון שכן אף בקידושין כן ומדלא מדכרינן בשום דוכתי' כו' משמע טפי כסברא דמקצת רבוותא ז"ל דלא בעי בשטר קידושין שמו ושמה מוכיח מתוכו דבגט גופי' מדרבנן הוא מתקנת ר"ג דומיא דשם עירו ושם עירה ואפי' יהא בגט מדאורייתא התם דכתיב ספר כריתות אבל בשטר קידושין כיון שמוכיח לנו למי מקדש ומי הוא המקדש בהכי סגי ולא בעי מוכח מתוכו והיינו דלא אדכר בהא דהכא ולא בשום דוכתא בתך פלוני מקודשת לפ' עכ"ל. אבני מילואים שם ב

³⁸ ב"ש שם ג מהש"ג

³⁹ ואם אמרה לשלוחה אמור לפלוני שיכתוב השטר לדעתי לא מהני לרמב"ן. ח"מ שם ג

⁴⁰ היינו משום דגט איתא אפילו בעל כרחך, אבל קידושין אינו יכול לקדשה בעל כרחא אלא מדעתה. גם כתיבת השטר צריך להיות מדעתה, דהכי מקשינן הוייה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה דהיינו הבעל שהוא מקנה את האשה שתהיה פמורה ממנו, הכי נמי גבי קידושין בעינן דעת מקנה דהיינו האשה שהיא מקנה עצמה לו בקידושין על ידי שטר זה. לבוש שם

⁴¹ דלא בעינן מדעתה דמקשינן הוייה לגמרי ליציאה, מה גט אין צריך לדעתה אף הוייה אין צריך הכתיבה לדעתה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

הילכתא כמאן⁴² לפיכך אם כתבו שלא לדעתה וקידשה בו הרי היא ספק מקודשת⁴³.

**ח. אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן ...
שטרי פסיקתא ... כמה אתה נותן לבנך כך וכך לבתך כך
וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה**

כבר התבאר במסכת כתובות דף קב. שאיש ואשה שהיו משודכים⁴⁴, ואמר לה כמה את מכנסת לי והיא אמרה לו⁴⁵ כמה אתה נותן או כותב לי⁴⁶, והסכימו ביניהם על הסכומים⁴⁷, ועמד וקידש או נשא⁴⁸ אותה⁴⁹, נקנו אותם הדברים באמירה בלבד⁵⁰ וחייבים לקיים דיבורם.

⁴² הראשונים נחלקו אם הלכה כמאן דאמר דבעינן דעתה, והרי"ף (קידושין ה, ב) והרמב"ם (אישות פ"ג ה"ד) פסקו דלא בעינן דעתה, ועיין טיב קידושין ד

⁴³ בלא הכי הוי ספק מקודשת מחמת הנייר כמ"ש בסעיף שאחר זה שמא ש"פ ונ"ל אף שהתנה עמה בפי' שאינו מקדשה בממון רק בשטר כשר אפ"ה הוי ספק קידושין. ח"מ שם ג, גם נ"מ בספק זה הולד ספק ממזר ובחשש שמא ש"פ הנייר אינו אלא חשש דרבנן. ב"ש שם ד

⁴⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז נא א והא דנקט משודכים נראה לאו דוקא, ובגמרא (בסוגיא דכתובות דף קב ע"ב) לא הוזכר, אלא משום שאסור לקדש בלי שידוכין, כמבואר בסימן כו (סעיף ד), לכן נקט משודכים, ועי' אבני מלואים (סק"א). וכתב הרמ"א (שם) שבפסיקה שבין האיש והאשה אין חילוק בין נישואים ראשונים לשניים, ועי' ח"מ (סק"ב) ופת"ש (סק"א - ב)

⁴⁵ מלשון הגמרא (כתובות שם) והפוסקים משמע ששניהם מתחייבים זה לזה, וברמ"א כתב וי"א דבעי ג"כ דהתנו כן ביחד, אבל אם עשו בלא תנאי אלא כל אחד אמר מעצמו, אינו נקנה באמירה, וכתב הח"מ (סק"ח) דלאו דוקא ביחד, שהרי גם כשמתחייב לזון בתה מהני, אלא לאפוקי אם אמר מעצמו איזון בתך, ונראה דלא בעינן תנאי ממש, אלא כתשובה לשאלה, לאפוקי אם כל אחד אמר מעצמו דרך סיפור שיתן כך וכך, ולפי"ז נראה דגם אם רק צד אחד מתחייב מועיל באמירה לבד. פתחי חושן חלק ט פרק ו הערה ג.

⁴⁶ בט"ז שם א כתב שבאשה שייך לשון מכנסת לי שהיא באה לרשות בעלה, אבל באיש שייך לשון נתינה או כתיבה, ונראה דמה שהיא מכנסת הוא נדוניא שהיה נהוג שהאשה מכנסת, והוא כולל נכסי צאן ברזל ונכסי מלוג, ומה שהוא נותן לה היינו בכתובתה ותוספת כתובה, וכן מה שהוא מוסיף לה על נדוניתה, פתחי חושן שם הערה ב.

⁴⁷ עי' עזר מקודש שם כמה פרטים בדין מתחייב לזון בני הזוג על שלחנן, מה נכלל בחיוב זה. עוד כתב שם במה שיש מתחייבים בדברים ואין דעתם לקיים, שיש בזה איסור גזל ואונאה, ומ"מ אם סומך על בטחון בהשי"ת שיוכל לקיים, אין בזה איסור. וכתב עוד שאע"פ שידוע שהצד השני מרבה עליו מוהר יותר מהראוי, ונותן עיניו בממון, ורואה בזה צד היתר להטעותו, שומר נפשו ירחק מזה, ועיי"ש בענין השדכנים שמרמים הצדדים כדי לקרבים.

⁴⁸ אבל בשידוך לבד לא נקנה. באה"ט שם ד מהר"ש הלוי הח"מ סי' ה

⁴⁹ כתב הב"ש (סק"ז) שאפילו לא קידשו מיד, אלא בשעת הנישואין הזכירו התנאי נמי מהני, ובבאה"ט (סק"ז) כתב עוד בשם (הרמ"ע) [המב"ט] שאם נכתבו התנאים בשטר, אפילו לא קידשו מיד מהני, ומדברי התוס' (כתובות דף נג. ד"ה השתא) מדייק הבאה"ט דלא משמע כן, ועי' אבני מלואים (סק"ג).

⁵⁰ בין נשואים ראשונים ובין שניים

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וכן גם כשלא דיברו החתן והכלה ביניהם, אלא אבי החתן ואבי הכלה הסכימו ביניהם⁵¹, מה הם נותנים לבניהם, בין גדולים בין קטנים⁵², ועמדו וקידשו נקנה באמירה בלבד⁵³.

ואף על פי שלא היה ביניהם קנין, באותה הנאה שמתחתנים זה עם זה, גומרים ומקנים זה לזו וזו לזה בלא קנין, אלא באמירה בעלמא מספיק⁵⁴.

והוא שיהיו אותם הדברים שפסקו ביניהם מצויין ברשותם, שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ודוקא בלשון מתנה שלא יהא אמירה בשעת קידושין גדולה מקנין שלא בשעת קידושין, וכשם שקנין אינו מועיל למה שאינו ברשותו כך אמירה אינה מועילה, אבל אם חייבו עצמם או נכסים לסך מסויים שבאופן זה מועיל קנין אף שאינו בידו, כך גם בשעת קידושין מועילה אמירה⁵⁵.

וכן דוקא בדברים כאלו שיש ביד האב לקיים, אבל אם פוסק על בנו שיעשה איזה דבר כגון שילך אחריה למקום אחר אין נקנה באמירה⁵⁶, שאין זה תלוי באב אלא בבן, וכשאינן הבן רוצה לילך או שאינו רוצה לישא את זו הרי האב פטור דאנוס הוא, וכן אם הבת גדולה ואינה מתרצית לינשא לזה אנוס הוא ופטור.

ודוקא אב לבנו או לבתו, אבל אח שפסק לאחותו או אשה שפסקה לבתה, וכן שאר קרובים, אינו נקנה באמירה לבד, אלא צריך קנין⁵⁷.

⁵¹ כ"כ בשו"ת מהר"ש לבית הלוי (חו"מ סימן ה).

⁵² ודוקא בנשואים ראשונים, אבל בנשואים שניים אינו מועיל באמירה בלבד אלא בקנין, ור"ל שכשהאב פוסק על בתו כשהיא אלמנה, או כשהאב פוסק על בנו בנשואים שניים, אינו מועיל באמירה בלבד, אבל כשהאב פוסק לבנו בחור, אף שהכלה היא אלמנה, וכן להיפוך, נקנה באמירה, וא"צ דוקא שיהיו שניהם בנשואים ראשונים, כ"כ בחלקת מחוקק (סק"ו), וכן משמע בבית שמואל (סק"ו), והסביר הרמב"ם (פכ"ג מה' אישות הי"ד) הטעם שדעתו של אדם קרובה לבנו או לבתו, ומרוב שמחתו גמר ומקנה, וזה לא שייך רק בנשואים ראשונים.

⁵³ ופשוט שגם בפסיקה שבין אבי החתן והכלה, הקונים הם בני הזוג, ואף אם יתרצו האבות לוותר ולמחול זה לזה על התחייבויותיהם, אינם יכולים בלי הסכמת בני הזוג. ואף שלפעמים אין בני הזוג יודעים מה ההתחייבות של כל צד, אין זה פוסט את ההורים מלקיים את ההתחייבות, שכל צד קונה עבור בן הזוג, וזכין לאדם שלא מדעתו. פתחי חושן שם הע' יא

⁵⁴ ועי' פת"ש (סק"ד) בשם הנו"ב דאפשר שהוא תקנת חז"ל, ובבית מאיר הקשה למה לא יחשב כשכר פעולה, ועי' באוצה"פ (סק"י) מדברי האחרונים, ועי' ערך ש"י שהאריך ליישב. וכתב ההפלאה (בקו"א) דאפילו מעות שאינם נקנים בשום קנין, נקנים באמירה, וכ"ש פירות וכלים שנקנים בחליפין, והכא בההיא הנאה חשיב בחליפין, עיין שם

⁵⁵ ח"מ וב"ש שם ד, וכן פסק הריב"ש בס"י שמ"ה

⁵⁶ ח"מ שם ג

⁵⁷ ועי' שו"ת רב פעלים (ח"ב אהע"ז סימן יב). וכתבו האחרונים שאפילו בבן או בן בתו אינו נקנה באמירה, ובהנחות שי למורה כתב בשם המבי"ט שאשה לבנה משתעבדת.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

במקום שאינו נקנה באמירה צריך שיקנו מיד הפוסק שהוא נותן כך וכך, ויש אומרים שאפילו בקנין אינו מועיל מפני שהוא כקנין אתן, שאינו אלא קנין דברים, ויש אומרים שלכן נוהגים לעשות תנאים חדשים לפני הנשואים⁵⁸.

אם קיבלו קנין בחיוב על גופם, לכו"ע מועיל הקנין לחיבם⁵⁹.

נוהגים כיום לכתוב שטר תנאים בשעת גמר השידוכין שבו מתחייבים החתן והכלה לישא זה את זו⁶⁰, וכן הסכומים וההתחייבויות⁶¹ שכל צד מתחייב לתת⁶², ועושים קנין על כך⁶³.

נוהגים לקבל ערב קבלן לכל צד לקיום התנאים⁶⁴, ונחלקו הפוסקים אם הערב מתחייב ובאיזה אופן מתחייב, ומכל מקום יכול לחזור מערבותו קודם שנישאו, ויש אומרים שבזמננו שהערבות כוללת קנס השידוכין, אינו יכול לחזור בו⁶⁵.

ט. באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולן בסקילה

הבא על נערה מאורשה שניהן בסקילה ואינן חייבין סקילה עד שתהיה נערה בתולה מאורשה והיא בבית אביה. באו עליה עשרה⁶⁶ והיא בתולה ברשות

⁵⁸ ובזמננו יש נוהגים סמוך להתונה לכתוב תנאים אחרונים ובו קביעת יום החתונה, ויש שכותבים בתנאים אחרונים שהתנאים הראשונים נתקיימו, ופשוט שאם עדיין לא קיימו כל ההתחייבויות שבתנאים ראשונים אי אפשר לכתוב כן, ונראה שצריך לכתוב שהצדדים מתחייבים לקיים כל מה שנתחייבו בתנאים ראשונים. פתחי חושן שם ו הערה טו

⁵⁹ סמ"ע רמ"ה ב' ו' כ"ב בפת"ש (סק"ח) בשם שו"ת חת"ס

⁶⁰ עי' בנחלת שבעה (סימן ה' וסימן ט') נוסחאות שטר תנאים וביאורים על הנוסחאות, ועי' אוצ"ה"פ (סימן נ'). וכן כותבין הזמן שנקבע לנישואין, ושמעתי שיש מקפידים שלא לכתוב בתנאים זמן הנישואין, ויש נוהגים לכתוב התנאים סמוך לפני החופה, וכבר נשאו ונתנו בזה כמה פוסקים, פתחי חושן שם הערה לב. כתב הרמ"א (סוף סימן נא) שכר כתיבת התנאים החתן משלם, ואם כותבין שטר נפרד לכל צד, כל אחד משלם שלו.

⁶¹ בעבר היו נוהגים לכתוב קנס מצד העובר על התנאים, בין בעצם ביטול השידוך ובין בעובר על אחד מפרטי התנאים כמבואר בשו"ע נ' ובנו"כ וזמננו לא נהגו בזה.

⁶² עי' באוצ"ה"פ (סימן נ' ס"ק לג') מדברי האחרונים מה שכתבו במה שכותבין בשטר התנאים ואל יבריהו ואל יעלימו וכו', אם זה מעיקר הדין, ועי' נחלת שבעה (סימן ח' סעיף ט' סק"א), ומדבריו משמע שתנאי נמור הוא ואסור להעלים ולהבריח

⁶³ וכתב בערוה"ש (סימן נ' סעיף כב) שהקנין בשעת התנאים קאי גם על הקנס, ובחז"מ (סימן רז' סעיף מח) כתב שאין ק"ס מועיל על המעות, דאין מטבע נקנה בחליפין, אלא יקנו על שוה כסף בדבר מסוים, ובסוף דבריו מסיים דאפשר דכיון שהקנין מועיל לשאר התחייבות, כגון מלבושים ומוזנות מועיל גם על מטבע, וכמ"ש הרמ"א בסימן רג' סעיף י' ולכאורה בדרך התחייבות מועיל אף על מטבע, ובזמננו נוהגים לקבל קנין מהחורים ומהחתן והכלה והקנין מהחתן והכלה הוא על ההתחייבות לישא זו"ז, גם מהעריבים קבלנים, ומה שיש נוהגים לקבל קנין גם מנשי המחנות, לא מצאתי מקור לזה, ונראה שהוא מיותר, ואינו אלא לשם כבוד, אבל במקום שאין אב, והאם היא המתחייבת, פשוט שצריכים לקבל קנין ממנה.

⁶⁴ כן הוא בנוסח שטר תנאים שבנחלת שבעה (סימן ח' וסימן ט')

⁶⁵ פתחי חושן שם סעיף יח

⁶⁶ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג' הלכה ד'

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אביה זה אחר זה הרי הראשון בסקילה וכולן בחנק במה דברים אמורים⁶⁷
שבאו עליה כדרכה, אבל אם באו עליה שלא כדרכה עדיין היא בתולה וכולן
בסקילה⁶⁸.

י. קידושין המסורין לביאה

להלן דף נא. יבואר בעזה"ת, שקידושין שאינם מסורים לביאה, הרי הם
קידושין⁶⁹.

⁶⁷ ועיי"ש באו"ש אי כרבי וכפירש"י או כרבנן

⁶⁸ גירסה זו במשנה למלך שם

⁶⁹ שו"ע ונו"כ מא ב, ועיי"ש בב"ש ג שהוסיף לחומר' וצריכה גמ.